

Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
Навчально-науковий інститут соціально-педагогічної та мистецької освіти
Кафедра теорії і методики музичної освіти та хореографії

**ПЕДАГОГІКА МИСТЕЦТВА
ДЛЯ КУЛЬТУРНОГО ЗРОСТАННЯ ОСОБИСТОСТІ
ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ**

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

(7-9 листопада 2019 року)

Мелітополь, 2019

УДК: [378.013.43:7]:316.612(06)

П24

Друкується згідно рішення Вченої Ради Навчально-наукового інституту соціально-педагогічної та мистецької освіти Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького протокол № 4 від 20.11.2019

Рецензенти:

Соколова Алла Вікторівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової підготовки декан факультету мистецтв Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Мельник Ольга Петрівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки мистецтв та фортепіанного виконавства факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М.П.Драгоманова.

П 24 Педагогіка мистецтва для культурного зростання особистості впродовж життя: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Мелітополь, 7-9 листопада 2019 р.) / Відповід. ред. Н.А.Сегеда. – Мелітополь: Видавництво Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, 2019. – 181 с.

ISBN 978-617-7823-05-5

Збірка містить тези і статті учасників Міжнародної науково-практичної конференції “Педагогіка мистецтва для культурного зростання особистості впродовж життя”. Зміст публікацій спрямований на висвітлення різних аспектів таких питань: історико-методологічні підвалини дослідження людинотворчої сутності педагогіки мистецтва; педагогічна сутність і зміст людинотворчої функції мистецтва у контексті концепції “Нова українська школа”; аналіз світового досвіду формальної, неформальної та інформальної мистецької освіти для культурного зростання особистості впродовж життя; концептуально-методичні засади забезпечення якості художньо-педагогічного супроводу культурного зростання людини засобами мистецтва в освітньому процесі; методичні основи реалізації індивідуально-творчого підходу до викладання фахових дисциплін у закладах позашкільної та спеціалізованої мистецької освіти; дослідно-експериментальна робота молодих науковців та студентів з розробки та апробації творчих проектів особистісного зростання засобами мистецтва.

Відповідальність за наукову коректність і оригінальність текстів несуть їх автори.

ISBN 978-617-7823-05-5

УДК: [378.013.43:7]:316.612(06)

© Н.А.Сегеда, 2019

Стотика І. Г., Халіна Т. А. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА	131
Стотика О. В., Гуйван Ю. О. ЕЛЕКТРОНІ ІНСТРУМЕНТИ У РОЗВИТКУ МУЗИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ	135
Стотика О. В., Третяков В. Є. ЕЛЕКТРОННО-МУЗИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ ЕСТРАДНО- ДЖАЗОВОГО ВОКАЛІСТА.....	138
Стотика О. В., Кулаковська А. А. ГЕНЕЗА ВОКАЛЬНОГО ЕСТРАДНОГО МИСТЕЦТВА СУЧАСНОСТІ	141
Стотика О. В., Чорна Н. В. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАННЯ В КЛАСІ ЕСТРАДНОГО СПІВУ.....	145
Терещенко С. В. АНАЛІТИКО-ДІАЛОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ДЛЯ КУЛЬТУРНОГО ЗРОСТАННЯ ОСОБИСТОСТІ ШКОЛЯРІВ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА	149
Федотова Т. Л. УРОК МИСТЕЦТВА ЯК ОСНОВНИЙ СПОСІБ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНИХ ІНТЕРЕСІВ ПІДЛІТКІВ	152
Харченко Ю. Т. ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОЇ СПІВПРАЦІ ВИКЛАДАЧА І КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА НА ЗАНЯТТЯХ З НАРОДНО-СЦЕНІЧНОГО ТАНЦЮ	158
Чабанова Н. ЗНАЧЕННЯ ВОКАЛЬНОГО НАВЧАННЯ У РОЗВИТКУ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ ДО КЛАСИЧНОЇ МУЗИКИ	161
Чен Хань КОГНІТИВНИЙ КОМПОНЕНТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ЗАСТОСУВАННЯ НАРОДНО-ПІСЕННОЇ ТВОРЧІСТІ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ...	164
Червонська Л. М. ФОРМУВАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ СИСТЕМИ КЛАСИЧНОГО ТАНЦЮ	167
Черкес Л. О. КЛАСИЧНИЙ ТАНЕЦЬ ТА ЙОГО ШКОЛА В СИСТЕМІ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ.....	170
Черняк Є. Б., Йоркіна Н. В., Скачкова Н. А. ЛИНГВОПОЕТИКА ЗВУКО-ЦВЕТОВОЙ СИНЕСТЕЗИИ «КАМЕРНОЙ МУЗЫКИ» ДЖЕЙМСА ДЖОЙСА.....	173
Ягірська Т. В. ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОГО ІНТЕРЕСУ В СУЧАСНІЙ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ	176

студентів здійснювати аналіз, порівняння, прогнозування та рефлексію. Не менш важливими, є знання майбутнього учителя музики щодо створення позитивної атмосфери навчання, пробудження емпатії, активізації художньо-образного мислення учнів.

Отже, когнітивний компонент підготовки майбутнього учителя музичного мистецтва до формування національної культури школярів засобами народно-пісенної творчості, полягає в когнітивній установці щодо системних знань культурно-історичних процесів розвитку національної культури та специфіці її відображення в пісенній творчості народу; характеристики жанрів, видів та інтонаційних особливостей народних пісень різних регіонів країни, осмисленні художньо-образної інформації закладеної в народних піснях, ознайомленні з історією виникнення, змістом та манерою виконання твору, оволодінні ефективними методами активізації пізнавального інтересу школярів до національної музичної культури.

Л.М. Червонська
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і методики
музичної освіти та хореографії
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького

ФОРМУВАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ СИСТЕМИ КЛАСИЧНОГО ТАНЦЮ

Анотація. У тезах актуалізовано проблему формування термінологічної системи класичного танцю. Досліджено історію виникнення термінології класичного танцю. Проаналізовано переклад основних термінів класичного танцю та визначено особливості їх виконання.

Ключові слова: термін, термінологічна система, балет, класичний танець, мистецтво.

Annotation. The thesis actualizes the problem of forming a ballet terminological system. The history of classical dance terminology has been investigated. Basic terms of classical dance are analyzed and features of their translation are determined.

Key words: term, terminological system, ballet, classical dance, art.

Класичний танець – це вид мистецтва, що має чітко вироблену систему рухів та вправ, систему підготовки танцівників, а також – свою специфічну термінологічну систему. Розвиток теорії та методики викладання класичного танцю передбачає всебічне вивчення балетної термінології. На сьогоднішній день досліджено багато термінологічних систем, що пов'язані з різними видами мистецтв, разом з тим, найменш

дослідженою термінологічною системою є термінологія класичного танцю.

Дослідження процесу становлення термінологічної системи класичного танцю передбачає визначення сутності понять “термін”, “термінологічна система”. Розкриємо детальніше ці поняття. *Термін* – це одиниця найменування у тій галузі, до якої відноситься дане поняття, що співвіднесене з іншими найменуваннями цієї галузі та утворюють разом з ними термінологічну систему; частина словникового складу мови, яка охоплює спеціальну лексику та застосовується у професійній діяльності; спеціальна лексика, що належить до однієї галузі знань (науки, техніки тощо). **Термінологічна система** означає сукупність термінів з однієї галузі знання. У нашому випадку, до запропонованих визначень поняття “термін” у зміст необхідно додати “у галузі мистецтва”, бо класичний танець – це не тільки діяльність, а й наука, що має теорію та професійну методику.

Термінологічна система класичного танцю виникла шляхом запозичення. Домінуюча кількість термінів класичного танцю мають іншомовне походження. Джерелом термінологічної системи класичного танцю є французька мова (частково італійська). Це пов’язане з тим, що балетне мистецтво виникло у Франції ще на початку доби Відродження у XVII-XVIII століттях.

Система запису елементів класичного танцю була розроблена французьким балетмейстером Р. Фейе ще наприкінці XVII ст. Саме з того часу танцювальна лексика збагатилася термінологією французькою мовою. Також Р.Фейе визначив п’ять правильних і п’ять неправильних позицій ніг, надав детальний опис позиціям рук. Хореограф XIX століття А. Сен-Леон створив абстрактні знаки, застосовувавши їх для запису танцю. У своїх працях балетмейстер виокремив опорну і працюючу ноги, напрямки в просторі рухів, положення на підлозі і в повітрі. Він встановив взаємозв’язок рухів рук, ніг, корпусу і голови, фіксуючи комбінацію рухів одним знаком. Відомий балетмейстер А.Бурнонвіль, також як і А. Сен-Леон, створив власну систему запису своїх балетів за допомогою абстрактних знаків. Він використовував скорочення термінів класичного танцю до 2-3 букв: *attitude* - *att*, *battu* - *bt*, *arabesque* - *arabs*, *degage* - *deg* та інші. Французька система запису танцю А.Меньє – це словник термінів класичного танцю, де кожен термін має скорочення від 1 до 3 початкових букв назви танцювального елемента: *ouverte* - *o*, *attitude* - *att*, *arabesque* - *ar*, *adage* - *ad*, *assemble* - *as* та інші.

Отже, термінологічна система класичного танцю створювалася шляхом відбору необов’язкових елементів і постійних, що визначають сутність класичного танцю. Термінологія класичного танцю, навіть незважаючи на умовність, дозволяє виявити коріння, визначити генетичні витоки якого-небудь руху, положення або пози. Школа класичного танцю, протягом тривалого часу, систематизувала,

відбирала і розділяла рухи на елементи, які пізніше стали основою для вивчення класичного танцю. Зараз хореографічна термінологія - це система спеціальних найменувань для позначення певного руху або поняття. Французька термінологія, прийнята для класичного танцю, неминуча, будучи інтернаціональною.

Французька термінологія класичного танцю багаторазово змінювала зміст термінів і понять, але все одно в ній простежується запозичення термінів з лексики народного танцю. Наприклад, назва *pas de bourree* прийшло на зміну терміну *par fleuret*, але зміна назви та сценічна обробка руху *pas de bourree* не втратило свого народного характеру, і залишилося рухом, характерним багатьом національним танцям.

Класичний танець вивчає групи рухів, які об'єднані загальною ознакою, властивим кожній групі: група присідань (*plie*), група *battements* (*tendu, jete, frappe*), група обертань (*pirouette, tour, fouette*), група *rond de jambes* (*par terre, an l'air*), група положень корпусу (*attitude, arabesque*) та інші. Більшість назв в термінології класичного танцю визначають характер рухів, що пов'язані з роботою певної групи м'язів. Розглянемо цю категорію на прикладі *battements*, які представляють найважливішу частину уроку класичного танцю і, як інші вправи, присутні в видозміненому вигляді в сценічних танцювальних формах. *Battement tendu* (витягнуті) – розробляє натягнутість ніг; *battement jete* (пух з кидком в повітря) – надає ногам рухливості і легкості; *battement fondu* (танучий рух) – надає гнучкості м'язів ніг; *battement soutenu* (безперервний рух) – розробляє пружність і силу ніг тощо. Різновиди *rond de jambe* (коло ногою) виробляє виворотність і рухливість тазостегнового суглоба за допомогою обертання працюючої ноги на підлозі і в повітрі.

Пізніше в описі рухів з'являються назви частин тіла, що допомагало акцентувати увагу на деталізації виконання руху: *changement de pied* (зміна стоп), *sur le cou-de-pied* (на щиколотці опорної ноги), *epaulement* (від слова "epaule" - плече), *port de bras* (*porter* - носити, *bras* - рука), *rond de jambe* (коло ногою).

Деякі терміни класичного танцю відображають будь-який образ: *pas de ciseaux* (рух ножиць), *pas de chat* (рух кішки), *pas de poisson* (рух риби). Або, наприклад, *cabriole* – жвавий стрибок, походить від італійського слова "capra" - коза. Історично сформовані терміни більшості рухів мають описовий характер: *allonge* (подовжений, подовжений, витягнутий), *simple* (простий), *arrondi* (закруглений), *assemble* (зібраний), *croise* (схрещений), *ballonne* (роздутий), *degage* (витягнутий, вивільнений), *petit* (маленький), *grand* (великий).

Деякі терміни класичного танцю безпосередньо пов'язані з методикою виконання руху. До цієї групи термінів можна віднести: *balance* (розгойдувати, коливатися), *chasse* (наздоганяти), *fondu* (тануючий), *pas marché* (ходити), *jete* (кидати), *releve* (піднімати), *tendu*

(натягувати), *passee* (проходити), *pique* (вколоти), *frappe* (бити, ударяти) та інші. Також терміни класичного танцю можуть вказувати певні напрямки виконання руху: *en face* (навпроти, в обличчя), *en dedans* (всередину), *en arriere* (назад), *en tournant* (в повороті), *en dehors* (назовні), *en l'air* (в повітрі), *par terre* (на землі) тощо.

Таким чином, процес формування і розвитку термінологічної системи класичного танцю залишається динамічним, шляхом утворення нових термінів та термінологічних словосполучень (французькою, італійською, російською мовами та інші). Разом з тим, головним «стрижнем» термінологічної системи класичного танцю залишається французька мова.

Л.О.Черкес

викладач-методист

Комунальний заклад

“Мелітопольське училище культури”

Запорізької обласної ради

КЛАСИЧНИЙ ТАНЕЦЬ ТА ЙОГО ШКОЛА В СИСТЕМІ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

XXI століття — це ера впровадження інноваційних технологій в усі сфери людського життя. Не залишається осторонь культура й мистецтво. Хореографічне мистецтво стає ще більш популярним завдяки телевізійним проектам “Танцюють всі”, “Танці з зірками”, “Танцюю для тебе”. Стрімко розвиваються нові види хореографії такі, як джаз-модерн, контемпорари, фанк, стріт, слоу, вакінг, диско, хіп-хоп та ін. Ми бачимо якої неймовірної краси, виразності, феєричності досягло мистецтво танцю з використанням інноваційних технологій. Але класичний танець, незважаючи на всі сучасні вимоги, залишається основою хореографії. Основи класичного танцю універсальні. До їхнього вивчення залучають навіть дітей, які займаються акробатикою, художньою і спортивною гімнастикою.

В XVII столітті в Парижі була заснована Королівська академія танцю(1661). Балет вийшов на професійну сцену і став самостійним театральним жанром. Саме з цього часу з'являється новий вид танцю, який сьогодні називають класичним. Він має найбагатші виразні засоби. Французька термінологія, якою користуються викладачі класичного танцю, актуальна й сьогодні.

Залучення до класичного танцю облагороджує, дає глибоку естетичну насолоду, виховує смак, робить сучасну людину духовно багатшою, розвиває художню культуру.

На заняттях із класичного танцю осягаються основи балетного мистецтва; починаються вони з екзерсису. Система рухів класичного танцю має досконалу, художньо-закінчену форму.